

UPPSALA
UNIVERSITET

Rapport nr 4, 2014

Lärarnas åsikter om Nationella provet i geografi åk 6 och 9.

Sammanställning av lärarenkät 2014

Andreas Alm Fjellborg

Förord

Rapportserien *Om nationella prov i Geografi* kommer att redovisa studier och diskutera resultat i syfte att kontinuerligt utveckla och kvalitetssäkra ämnesproven i geografi. Under arbetet med att utveckla ämnesproven i geografi fann provgruppen ett behov av en plats där studier utifrån olika aspekter av ämnesproven kan publiceras för en större läsekrets. Vi vill med denna rapportserie även stimulera till diskussion i och om ämnet geografi, dess syften, innehåll och metoder samt stödja ämnesdidaktisk forskning, kunskapsbildning, utbildning och undervisning.

Gruppen för nationella prov i geografi för åk 6 och 9 arbetar sedan 2012 på Skolverkets uppdrag vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet.

Uppsala i november 2013

Lena Molin
Projektledare för Nationella prov i geografi åk 6 och 9
Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier
Uppsala Universitet

Lärarnas åsikter om Nationella provet i geografi åk 6 och 9

Sammanställning av lärarenkät 2014

Inledning

I anslutning till ämnesprovet i geografi för åk 6 och 9 ombeds lärarna vars elever har genomfört provet att besvara en enkät via provgruppens hemsida (www.natprov.edu.uu.se). Samtliga lärare får inloggningsuppgifter utskickade i häftet *Lärarinformation* tillsammans med upplysningar angående provet samt vilka elevresultat som lärarna ska rapportera in via webben.

I denna sammanställning redovisas enkätsvaren från lärarna. Svaren för årskurs 6 och årskurs 9 redovisas parallellt. Inledningsvis kan sägas att 526 lärare (152 män och 370 kvinnor, 4 svar saknas) i årskurs 6 besvarade enkäten och för årskurs 9 besvarade 434 lärare enkäten (218 män och 210 kvinnor, 6 svar saknas). Den stora majoriteten av lärarna i båda årskurserna som genomförde ämnesproven har relativt lång erfarenhet av undervisning (11-21 år) något som visas i diagram 1 och 2.

Diagram 1. Antal år i yrket, åk 6

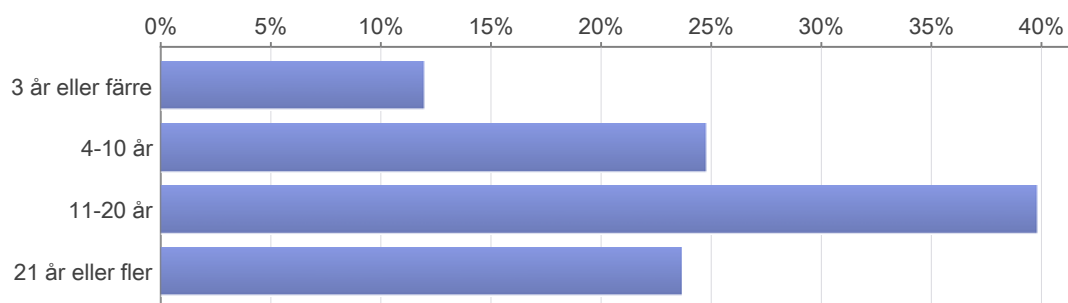

Diagram 2. Antal år i yrket, åk 9

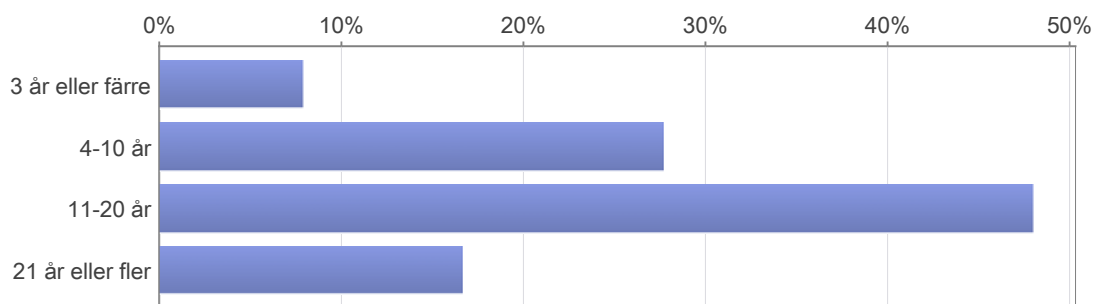

Diagram 3 och 4 visar att det finns en stor spridning när det gäller antal högskolepoäng i geografi för lärare som undervisar i ämnet och ansvarat för genomförande av ämnesproven. I årskurs 6 saknar nästan 25 % av lärarna utbildning i geografi och för lärare i åk 9 är siffran något högre, ca 27 % saknar utbildning i ämnet.

Diagram 3. Antal högskolepoäng i geografi, åk 6

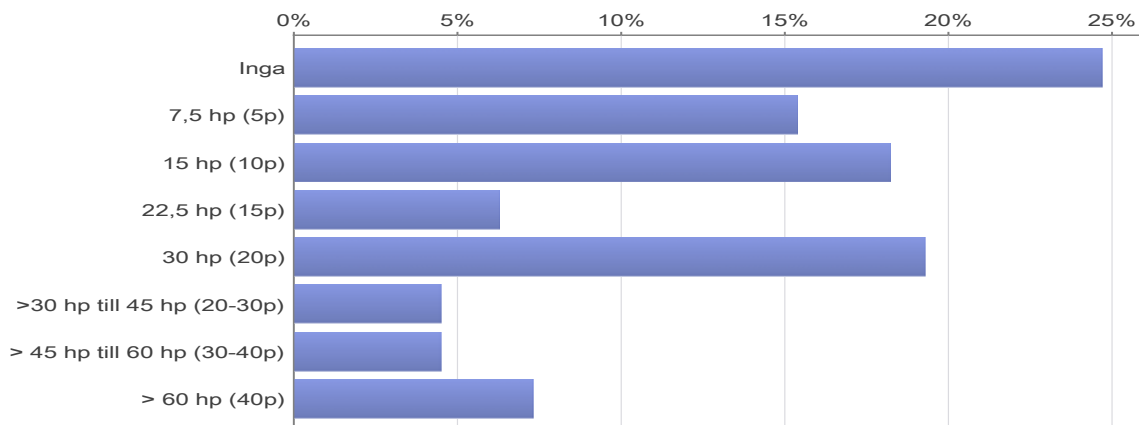
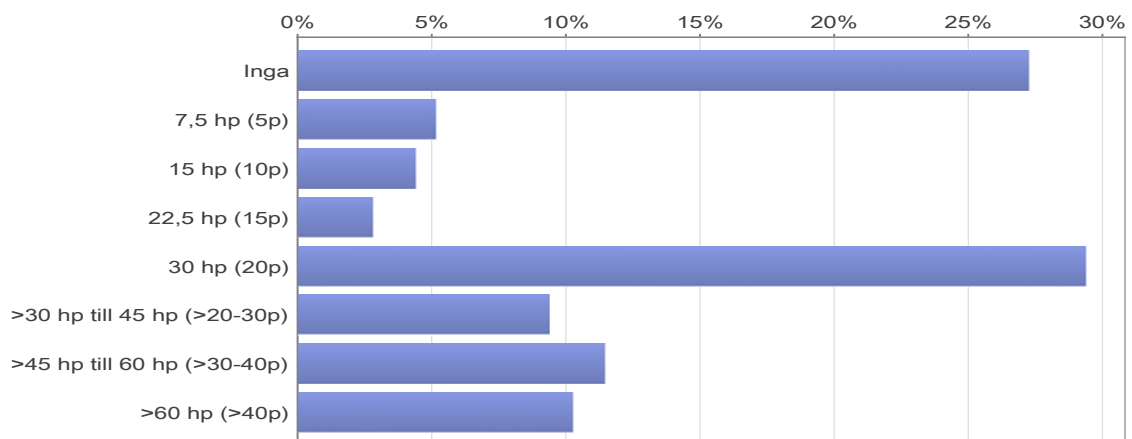

Diagram 4. Antal högskolepoäng i geografi, åk 9

Enkätens frågor

Enkäten som lärarna besvarade bestod av en inledande del med bakgrundsinformation, som presenterats ovan, samt information om kommun och ålder hos lärarna. Därefter ställdes generella frågor kring lärarnas och deras elevers uppfattning om ämnesprovet i geografi. Enkätfrågorna var strukturerade utifrån olika teman som redovisas nedan. I anslutning till frågorna kunde lärarna lämna kommentarer.

Förberedelser inför det Nationella provet

Mer än hälften av lärarna i varje årskurs har använt sig av provuppgifter som laddats ned från provgruppens hemsida för att förbereda eleverna inför ämnesprovet i geografi (50,8 % i årskurs 6 samt 61,2% i årskurs 9). Av lärarna som besvarat enkäten var det 56,8 % (årskurs 6) och 69,4% (årskurs 9) som hade gjort någon form av särskilt undervisningsinsats efter beskedet om att skolan tilldelats nationella provet i Geografi. Enligt kommentarerna kring denna fråga handlade undervisningsinsatserna dels om repetition av tidigare undervisning samt övningar och genomgång utifrån föregående års prov.

Helhetsbedömning, omfattning och svårighetsgrad

Diagram 5. Lärarnas uppfattning om provet, åk 6.

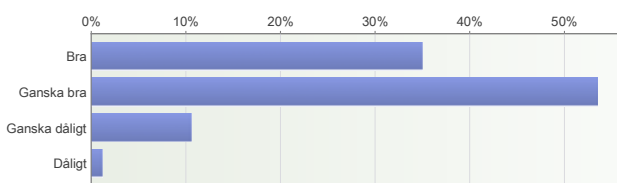
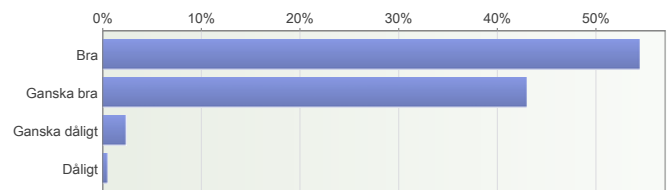

Diagram 6. Lärarnas uppfattning om provet, åk 9.

Helhetsbedömningen visar att övervägande delen av lärarna anser att provet var ganska bra eller bra (diagram 5 och 6). 88,4 % av lärarna i årskurs 6 och 97,2 % i årskurs 9 svarade något av dessa två alternativ. Reaktionerna i årskurs 6 var något mindre positiva. Detta är en liten försämring i årskurs 6 jämfört med provet 2013, medan det är en ökning i positiva reaktioner på provet i årskurs 9. Frågan rörande omfattningen av provet visar att den stora majoriteten av lärarna anser att provet varit lagom omfattande. Dock är det något över 30 % av lärarna i årskurs 6 som anser att det var för omfattande och motsvarande siffra i årskurs 9 är ca 22 %. De mer kritiska kommentarerna i årskurs 6 handlar om att det var för svåra *resonerafrågor* med för högt ställda krav på elevsvaren. Antalet *resonerafrågor* omnämns också men det är snarare att frågorna är svåra som renderar flest kommentarer. För årskurs 9 är det fler positiva kommentarer kring balansen mellan öppna och slutna svarsalternativ jämfört med årskurs 6. Dessutom påpekas variationen i uppgiftsformat som mycket positivt. Vissa lärare anser att *resonerafrågor* tar för lång tid att bedöma och att de är svårbedömda.

Tabell 1. Svårighetsgrad årskurs 6

	För lätt	Lagom	För svårt	Totalt
Delprov A	0,19%	79,73%	20,08%	523
Delprov B	0%	68,02%	31,98%	516
Totalt	0,10%	73,92%	25,99%	1039

Tabell 2. Svårighetsgrad årskurs 9

	För lätt	Lagom	För svårt	Totalt
Delprov A	4,86%	91,90%	3,24%	432
Delprov B	2,83%	86,79%	10,38%	424
Totalt	3,86%	89,37%	6,78%	856

Bedömningen av svårighetsgraden i de olika årskursernas respektive delprov visar på en ganska stor andel av lärarna som anser att proven i årskurs 6 var för svåra, särskilt delprov B. Avsevärt färre lärare i årskurs 9 anser att proven var för svåra. Fler lärare anser att delprov A i årskurs 9 var för enkelt snarare än för svårt. Men den stora merparten i båda årskurserna anser att provet är lagom svårt. Det är viss skillnad jämfört med tidigare år, då cirka 89 % i båda årskurserna ansåg att provet var lagom svåra i båda årskurserna.

En del av förklaringen till skillnaderna mellan hur lärarna i årskurs 6 och 9 ser på respektive provs svårighetsgrad kanske kan härledas till balansen mellan öppna och slutna frågor. Här anser ca 85 % av lärarna att balansen är bra i årskurs 9 medan 74,6 % anser att balansen är bra i årskurs 6.

Lärarinformation

En övervägande del av lärarna anser att häftet med lärarinformation var ett tillräckligt stöd i förberedelserna inför provet, 95,8 % i årskurs 6 och 96,3 % i årskurs 9. Detta visar på en förbättring gentemot föregående års prov och lärarinformation. Kommentarer utifrån lärarinformationen visar att lärarna saknar tid att sätta sig in i informationen då materialet kommer fram till skolan lite väl sent. Dessutom anser flera lärare att fler exempel på elevsvar som inte når upp till E-nivå behövs, utförligare beskrivningar av ”orsaksamband” och att tidigare och tydligare information om vad som skall meddelas eleverna vid provtillfället kan vara till hjälp.

Anpassningar och elever i behov av särskilt stöd

Flertalet lärare anger att förlängd provtid samt läs- och skrivhjälp har använts då det behövs. De lärare som beställt CD:n med inläst prov upplever den som bra. Enligt lärarna är även eleverna nöjda med de inlästa proven. Ca 35 % av lärarna i årskurs 6 har gjort någon form av anpassning medan ca 27 % i årskurs 9 har gjort anpassningar. Det handlar främst om det som nämnts ovan, men också uppläsning av provfrågor (ej via CD:n).

Elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk

På frågan som rör hur provet har fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk har ungefär 61 % (årskurs 6) och 73 % (årskurs 9) angett att provet har fungerat bra eller ganska bra. Lärarna anger att svåra ämnesbegrepp i uppgifterna ställer till problem för

eleverna, någon lärare efterfrågar också möjligheten till handledning i elevernas modersmål. Lärarna påtalar även att det är problematiskt för elever att tillgodogöra sig geografiska begrepp och använda dessa till att föra ett resonemang. Detta gäller i båda årskurserna.

Särskilt svåra frågor och skrivtid

I årskurs 6 anger 48 % av lärarna att det fanns uppgifter som eleverna hade svårt att förstå, i betydelsen vad dessa uppgifter avsåg. Motsvarande siffra för årskurs 9 var 35 %. En relativt viktig skillnad mellan årskurs 6 och årskurs 9 är att lärarna i årskurs 6 i större utsträckning angett samma uppgifter. Det är således möjligt att fördjupa analysen kring varför just dessa uppgifter gett eleverna problem. I årskurs 9 finns inte samma tydliga resultat. Ca 76 % av lärarna i årskurs 6 och 84 % i årskurs 9 ansåg att skrivtiden var lagom lång. I årskurs 9 var det fler lärare som angett att tiden var för väl tilltagen jämfört med de som ansåg den vara för kort. I årskurs 6 var förhållandet omvänt. Lärarna i årskurs 6 ombads också besvara frågan om huruvida upplägget med 90 minuter per delprov var ett bättre alternativ jämfört med att ha provet 2 x 45 minuter per delprov. 60 % ansåg att dagens 1 x 90 minuter per delprov ska behållas.

Speglar nationella provet undervisningen?

Endast 4,4 % av lärarna i årskurs 6 och 2,1 % i årskurs 9 anger att innehållet i provet har behandlats *i liten utsträckning* eller *inte alls* i undervisningen. Dock anger nästan 60 % av lärarna i årskurs 6 att provets innehåll har behandlats *till viss del* i undervisningen medan nästan 60 % av lärarna i årskurs 9 anger att innehållet behandlats i stor utsträckning. Till viss del kan detta förklara de bättre elevresultaten i årskurs 9 jämfört med årskurs 6. En jämförelse mellan enkätsvaren från 2013 och 2014 visar att innehållet i årskurs 6 provet 2013 i högre grad speglade det innehåll som behandlats i undervisningen än i årskurs 6 provet 2014. Detta kan vara en del av förklaringen till de något lägre elevresultaten i årets prov för åk 6.

Lärarna skriver i sina kommentarer att en del av undervisningen har bedrivits i tidigare årskurser och eleverna kan därför ha svårt att ha det färskt i minnet. Samtidigt anger många lärare att provet har gett dem idéer och tankar inför planering av framtida undervisning såsom diskussion om orsakssamband i flera led.

Bedömning, elevprestationer och breddvillkor

Lärarnas huvudsakliga uppfattning var att bedömningsanvisningarna gett dem tillräckligt stöd i bedömningen av elevernas svar (83,5 % av lärarna i årskurs 6 och 85,7 % av lärarna i årskurs 9). Det som lärarna efterfrågar mest frekvent är fler exempel på elevsvar, både sådana som tydligare klargör skillnaden mellan de olika betygsstegen men också elevsvar som skulle bedömas med F. Mer information, eller klargöranden, avseende vad som menas med ord som ”komplexa”, ”orsakssamband” och dylikt framkommer också i kommentarerna. Många lärare anser också att bedömningsanvisningarna varit bra fortbildning i deras fortsatta arbete. En överväldigande majoritet uppger att elevsvarsexemplen i bedömningsanvisningarna varit till god hjälp. Majoriteten av lärarna har också sambedömt elevernas svar i någon utsträckning, endast 20 % (årskurs 6) och 16 % (årskurs 9) av lärarna anger att de ensamma har bedömt alla elevsvar.

Majoriteten av lärarna anser att provresultatet ligger i linje med elevernas övriga prestationer under året, men 12,8 % av lärarna i årskurs 6 svarar att resultatet inte gör det. Denna siffra är betydligt högre än i årskurs 9 där endast 4 % av lärarna uppger att elevernas resultat inte ligger i linje med elevernas övriga prestationer under året.

I enkäten ombads även lärarna att ange om de ansåg att de olika betygsstegen var satta på en lagom nivå, eller för lätta eller svåra att uppnå. Resultaten för respektive årskurs redovisas i tabell 3 och 4. Många lärare har angett att kraven på de olika betygsstegen är för högt satta i årskurs 6, medan det i årskurs 9 är många lärare som anser att E och D nivån är för lågt satta medan kraven för B och A är för högt satta. Majoriteten av lärarna anser dock att gränserna är rimliga i båda årskurserna.

Tabell 3. Årskurs 6, provbetygsgränser

	För högt satt	Rimligt	För lågt satt	Totalt
E	8,48%	82,84%	8,68%	507
D	9,63%	89,14%	1,23%	488
C	11,86%	86,50%	1,64%	489
B	18,24%	81,15%	0,61%	488
A	21,60%	76,95%	1,44%	486

Tabell 4. Årskurs 9, provbetygsgränser

	För högt satt	Rimligt satt	För lågt satt	Totalt
E	1,87%	76,11%	22,01%	427
D	1,46%	88,29%	10,24%	410
C	3,89%	89,78%	6,33%	411
B	8,80%	86,80%	4,40%	409
A	12,68%	80,98%	6,34%	410

Även breddvillkoren ansåg lärarna var rimliga, cirka 90 % av lärarna i båda årskurserna ansåg att breddvillkoren var rimliga. Något färre i årskurs 6 jämfört med årskurs 9.

Sammanställning och användning av elevresultat

Elevernas resultat från det nationella ämnesprovet i geografi kommer att användas *i hög utsträckning* eller *i viss utsträckning* som underlag för elevernas ämnesbetyg, anger 94 % av lärarna i årskurs 6 och 97 % av lärarna i årskurs 9.

Diagram 7. I vilken utsträckning elevernas provresultat skall vägas in i ämnesbetyg, årskurs 6.

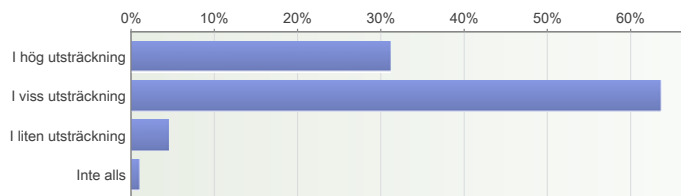
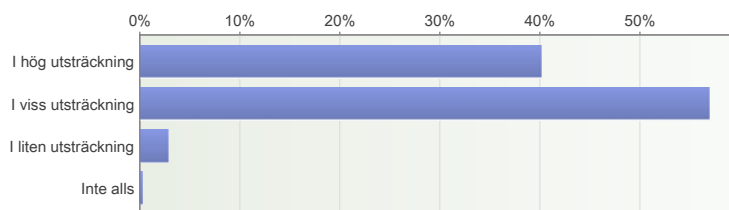

Diagram 8. I vilken utsträckning elevernas provresultat skall vägas in i ämnesbetyg, årskurs 9

Tack till alla lärare

Nationella provgruppen i geografi för åk 6 och 9 tackar lärarna för alla synpunkter och förslag som inkommit via enkäten, och på andra sätt, i anslutning till ämnesproven i geografi 2014. Era förslag och synpunkter är till stor hjälp i det fortsatta arbetet. Vi vill också tacka de lärare som anmält intresse för att delta i utprovningar och andra aktiviteter som provgruppen bjuder in till inför provet 2015. Ni som ännu inte anmält intresse är varmt välkomna att kontakta provgruppen.

Kontakt

Hemsida: www.natprov.edu.uu.se

E-post: natprov.geografi@edu.uu.se

Projektledare: Lena Molin, lena.molin@edu.uu.se

Rapportserien *Om nationella prov i geografi*

Grubbström, Ann & Alm Fjellborg, Andreas & Molin, Lena (2013) *Lärarnas åsikter om Nationella provet i geografi. Sammanställning av lärarenkät i samband med utvärderingsomgången 2013.*

Alm Fjellborg, Andreas & Molin, Lena (2014) *Nationella ämnesprov i geografi och Kravgränssättning översyn och resultat av Angoff-metoden för nationella proven i geografi årskurs 6.*

Grubbström, Ann (2014) *Nationella provet i geografi. Elevers upplevelser av provet och lärarnas syn på bedömning.*

Alm Fjellborg, Andreas (2014) *Lärarnas åsikter om Nationella provet i geografi åk 6 och 9. Sammanställning av lärarenkät 2014.*

UPPSALA
UNIVERSITET